

I

Cu buletinele în mână, învelite toate, îngrijit, ca un nevinovat caiet de școală, în plastic roșu sau verde – dar parcă cu atât mai soioase – înfășurați mătăhălos în șube marinărești, vreo patru duzini de haholi așteaptă îmbarcarea. Femeile și-au țesit broboadele pe frunte, ochii albaștri de-abia li se mai văd, o pâlpare rece care se stinge. Un dig zgomotos de căciuli și lânături negre, împletit pe scara cheiului, clătinându-se și bolborosind sub presiunea unor izvoare ascunse.

E foarte frig, soarele îngheață. Nu răzbește prin ceața cenușie nici cât un bec chior stropit de muște, dintr-o baracă spartă. Dunărea, albăstruie, încrețită de crivăț, despică gerul ca pe un munte. E singurul fapt mare al zilei: apa. În rest totul e mic. Micșorat. Mărunțit.

Albăstrui și milițienii. Chipie, băltoace rotunde, ocolind cu mârâieli cumiunți digul de pescari. Oamenii abia mișcă. Încolăcesc și feresc cărcei pe sub adăpost de haine îndelung zidit. Animale mici, gesturile nu ies de sub căpițele șubelor.

Țâșnesc însă vocile, ca o compensație. Strigăte, chiuituri. Zgomot țărănesc. Pescărușii dorm pe fluviu, scurgându-se, bucăți albe de polistiren, către mare. Vânt uscat, rău. Zarea e o cădere în gol. De aici începe apa și nisipul. Și stuful.

Pâine, câte zece-douăzeci de „intermediare“ în saci de plastic, pe care scrie, negru și gros, azotat de nu știu ce. Nu tocmai la vedere. Dar nici doșiți. O pulpană de haină mai lungă, o privire furișată. Hoție pe jumătate. Milițienii adulmecă, dar nu se bagă. Sunt acolo. Pedeapsă pe jumătate.

Pâinea lucește prin nailon, în lumina amiezii de iarnă. Nici un coltuc nu e rupt. Copiii ronțăie dulciuri. Rahat prost și vechi. Gumă de mestecat

orientală, inventată lângă un minaret. Napolitane și eugenii mucegăite, biscuiți ieftini. Din sumanele de fabrică, „haine de protecție“, ies gâturi de sticle. Țuca. „Două pe o cracă“, sau „Doi ochi albaștri“, sau „Surorile Cheslăr“ sau „Alen Delon“, sau „Ochii lui Dobrin“. Tot aia. Ajunge să ridici două degete în sus ca orice barcă sau șalupă cinstită să oprească și să te ia încotro ai treabă. Stăpâna Deltei, eticheta cu cele două prune e mai deasă decât papura.

Pe schela dinspre vas – Ce merge azi, „Banatul“ sau „Vrancea“? – urcă doi vaporeni. Frați? Cincizeci de ani. Mâini mari, răbdătoare, însingurate în îndemănare, cuprind parămele ca și cum ar fi adevărate balustrade. Dezechilibrat, restul ființei trăiește nesigur. Se bălângăne pe puntea răscolită de valuri. Haholii bulucesc spre pasarelă. Marinarii – chipie noi, sclipitoare, uniforme ponosite – le țin piept.

Digul de căciuli se oprește la gura „pasagerului“, liniștit dar mai închegat. De nepătruns.

– Cât ai stat la coadă pe pita asta, Hnat?

– A stat destul pescarul, domn' Romi.

– O zi drumul, patru pân-o mânci, ai păcălit și săptămâna asta! Da' umblă zvonul că iar n-o să mai fie voie să iei pită de la oraș... He! He! Vă rad ăștia!

– Gheață este, multă este, domn' Romi. Mai merge vapor?

Romi se apleacă către urechea-i clăpăugă, înroșită de ger. Haholii așteaptă. Nici o nerăbdare. Doar o mișcare ușoară, dar continuă, aproape invizibilă, *trupurile se strâng tot mai mult unul într-altul*, se tescuiesc. Lumina iernii, în prânz, e mierie, limpede și mică. Murdărită de un fel de zoaie, ceața de la combinat, un vălătuc gros și negru de cenușă. Ninge cenușă peste Deltă. O vede și Hnat.

– Am dat un sfert de icre pe lada de săpun.

– Negre sau de știucă?

– Negre.

– Proklet!

Sosește un cărucior cu un frigider. Zăngăne peste bolovanii digului. I se face loc, să urce la bord. Car alegoric. Proprietarul stă aplecat de parcă i s-ar ruga. E legat de punte. Alb. O statuie la provă. Prea frig pentru un frigider.

Pe vapor năvălesc, ca la un semnal, un strigăt de ajutor, lucrurile. Papornițe, taburete, radiatoare, coșuri de nuiele, sobe, damigene, legături de haine, butelii, sacoșe... De la Tulcea spre baltă, pe „pasager“, obiectele se prăbușesc, amestecate, în pierzanie. Se băjenesc. Opt inși târâie întâi o lotcă. Ilustrată de vacanță. Fibră de sticlă, cinșpe crivace. Merge la Maliuc. Încap șapte turiști și un om. Șapte ori cincizeci, trei sute cincizeci de lei un răsărit pe Furtuna. Pe un sezon treizeci, patruzeci de mii. Milițianul ia cinci mii, primarul zece. Nu-i mult. Că dacă dă Dumnezeu și pe „străinache“ cu „verzișori“... Aur, ghiolul.

Cărucioare de copii. Covoare. Un fotoliu. Merge la Caraorman. Un necioplit se așază în plin, ca o baligă. Scandal. Proprietara urlă. Necioplitul întreabă că „dacă fotoliul de stat, atunci unde greșeală este?“

Saci, porcei vii, cei morți au fost prefăcuți în salam stricat de soia și li s-a dublat prețul. Colete. Uși de casă, uși metalice, de curte, cherestea, reșouri cu petrol. Carpete „oceanice“ cu „Răpirea din serai“, o țigancă mov cu țâțele albastre. Dima scoate din buzunar un furou roz cu dantelării de plastic și îl privește. Îi place ce vede – „Da' să vezi ce are să fie dedesubt?“ – și plescăie mulțumit o înjurătură pustie către nevastă-sa, și grasă și bătrână. Canistre, butoaie, colaci de covrigi și sângerete ieftin, baloturi, o teribilă scurgere de refugiu, mânată spre mare printr-un deșert de nisip și stuf. O babă își caută cu disperare un loc. Țopăie pe scări și prin saloane, ochind zadarnic un scaun neocupat.

– Hnat, ține minte, te scap toată iarna de grija zahărului și uleiului!

– Scapă-mă, batiușca, că o jumătate de litru nu ține nici o săptămână! Nebuni șefi! Și dacă numa' te ungi pe buze și tot se duce-ntr-o săptămână tot! Ce, șefi mănâncă numa' o juma' de litru?

– La ștabi, cu butoiul! La noi, cu lacrima, să nu betegim ficații! Două negre, șase roșii.

– Ce prind, la dumneavoastră este, domn' Romi. Chibeică faci?

– Nu, drăguțele, doamne feri! Trimit acasă, la Turda, că n-au ce mânca săracii...

Îmbarcarea. Miliție. O femeie oftează. „Des mai scoți buletinul în lumea asta! Parcă nu mai știm noi cine suntem...“ „Las' că știu ei!“ „Se țin ca câinii de curul nostru!“ Urcă și un preot tânăr, rumeior, în anteriu catifelat, cu găitane, legănând două lansete subțioară. Un rucsac doldora. Un pelican cu gușe pe ceafă. Bărbuța îi freamătă în vânt ca un

roi de albine. Apoi, mai trece unul, alunecînd, plutind ca o umbră. Un corb uscat și-ntunecat. Pelicanul cel negru cu cioc roșu e mai atrăgător. Și mai vizibil...

– Popa Mihai...

– Vine de la doamna profesoară...

– E, s-au dus banii de pe pepeni!...

– O să vină poate și la biserică... Că nu l-am văzut de o lună...

– Romi, mola parâme prova! – se aude în portavoce. Afetiței, pupa!

Un turist – cizme verzi, hanorac, rucsac roșu pe schelet de aluminiu, lansete, haine colorate de camuflaj, totul ca din revistă – fuge pe schelă printre milițienii degerați și sare greoi peste copastia vasului ce se și depărtase vreun metru. Afetiței îl înjură. Toți îl privesc mirați. Turist acum? Apoi îl „uită“. Din spate, însă, îl măsoară. „Turist în februarie?“

Sile nu contează. E invizibil. Are pufoaică. Nu mai contează. Celălalt e tânăr. E singur. „E la chibeică?“ „La ce altceva!“ „Las’ că spune el mai târziu. Tot la noi vine el...“ „După ce vine? După icre? Sau după pește? Sau după vin?“

– Știți că e carantină și n-aveți voie în Deltă dacă nu aveți delegație? Buletinul, vă rog!

Apare o sută de lei. Afetiței citește acest act. Îi ajunge.

– Nea Romi, hai bre la o tablă, că șapte ore de-acum altă bucurie nu-i. Domnu’, poftiți, așezați-vă unde doriți!... De aici încolo, gata cu miliția, gata cu buletinul, începe balta!...

„Pasagerul“ a făcut volta, a mugit gros, și-a luat vânt și acum curge pe lângă portul pescăresc. Dana e închisă. Gheață pe canale și pe ghioluri. Vaporenii vin la condică, zac, beau. Trece vasul printre înjurături și pumni ridicăți. Veselie și pe mal și pe apă. Același dialog zilnic, mototolit de vânt ca o cârpă veche.

În saloane nu e nimeni. Doar turistul și un ofițer, la a-ntâia. Un popă e pe punte, slabul. Grasul bea la bar. Fum. Vuiet, gălăgie populară. Răcnete inutile, aici, în încăperea strâmtă. Zgomotul, reazumul spațiilor mari, al caselor depărtate, al întâlnirilor pe ghioluri fără mal, concentrat în tigva asta plutitoare. Pe barman scrie Melaniu Picusteri. Machedon. Nu dă „Două pe-o cracă“ fără serviș cu salam de Sibiu făcut la Bacău. La o comandă ciupește doi lei treizeci. Se adună.

– Iote bă, ce-a lăsat străinache la lipoveni! Serviș de zece lei. Îl dau și fără țuică, că-s filotim!

– Nu suntem lipoveni, îl corectează moale un bătrân ras la sânge, cu fața albastră, cu mâinile gălbejite și crăpate, uriașele mâini pescărești, lățite pe tejghea ca două capote de camion. Haholi suntem noi, cazaci, ucraineni... Români de-ai noștri...

– Tot un drac, moșule, tot un drac, ia scoate biștarii că mă strigă mușteriii...

Pescarii ridică din umeri. Au venit toți la tejghea. Turuiala slugii se întetește. Bea whisky în magazie cu cineva, un duh. Iese gâlgâind dintr-o sticlă – „Iote, sapă, cum se bea vischiul!“ – dar curând vorbăria tuturor e doar duduitul mașinilor, un zgomot cald în gerul din jur. Femeile beau. Se prefac că nu le place și beau. Își astupă ochii cu palma, un viscol roșu pe broboada neagră și, parcă în silă, ling un pahar dintr-o dată. Se înroșesc și ochii. Privesc la bărbați pe furiș. Micola face un semn cumplit, gros, dar limpede.

– Asta ceva bun este, Meronico scumpă, șoptește visătoare o hazeaică fiică-sii. Foarte bun.

Și o pufnește răsul. Trage cu coada ochiului la stăpân, un blond înalt.

– Nu bei, Danilo, te rog, nu bei, șoptește și mai suga un pahar.

În față are o sticlă de jumătate. Își toarnă iar, scurgând ultima picătură.

Ceața a rămas pe oraș, undeva în spate. Aerul s-a limpezit. În jur sălcii, gheață și stuf, urmând altor sălcii, altor sloiuri, altui stuf. Cât vezi cu ochii. Spintecate de frig. Încremenite în aerul mort și frumos. O prăpastie.

– Ce culori, exclamă turistul, mai frumoase și mai decise decât vara... Și ce pustietate! Nu mi-aș fi închipuit. N-aș fi putut să-mi închipui! Un paradis degerat în ochii lui Dumnezeu.

I-a ieșit! Arde-i dragule, poetule! Bea și el. Din ce și-a adus. Vodcă rusească. Nu ține la tăvăleală. De-acum e moale și vorbăreț. N-are cu cine. Frigul și tăria îl moleșesc repede. Ofițerul doarme de când s-a așezat în fotoliu. Somn milităresc, dulău crăcit și cu labelle atârând. Sforăit cazon. Vom învinge!

Trec de ceatal. Romi iese pe punte. Digul. O șubă marinărească flutură o mânecă.

– Cât ai pierdut?! răcnește malul.

– Paișpe leuți! răspunde apa. Dar tu?

– Șaijdoi! Zarurile hoațe!

Crivățul, căzut o vreme, se ridică iar. Bate îngust, ca prin conducte. Punct ochit, punct lovit. Lui Romi îi degeră o ureche. Îl vede pe popa corb așezat pe puntea din prova. Nu are mânuși, iar potcapul nu-i acoperă urechile. Lacrimi i-au înghețat pe obraji.

– Doamne ferește, părinte, da' ce faceți afară?

– Privesc, fiule.

Are o voce mică, ușor gângavă. Nu mai e corb, e ibis.

– Da' ce priviți, că-i iarnă și n-ați fi turist, păcatele mele! Pofțiți în salon!...

– Mai târziu, dragul meu. Să mă bucur încă de împărăția celui de sus.

Romi, cu vorbele înfundate-n gât de vânt, îndopat de frig, nu poate înțelege.

– Ce să vedeți părinte, stuf și apă? Și nisip? Că nici o casă nu poți ridica... Nu-i vedeți!? Ăștia și când merg parcă plutesc! Ei, părinte, dacă nu eram copii mulți la curte săracă, ajungeam eu aici? Da' când ați urcat, că nu v-am văzut?

– Am venit târziu, nici n-am avut timp să iau bilet... Am urcat la mila dumitale și a Domnului.

– Da' ce, v-am întrebat eu de bilet?

Părintele nu răspunde, se apleacă doar, deschide un sac și scoate o sticlă.

Romi se luminează. În sfârșit! Așa da! E ceva cunoscut. Nu-i ibis popa, e om ca toți oamenii. Ceva ce bea, adică.

– Gustă din rodul mănăstirii Sâmbăta. E numai din pere, fără spirt, fără zahăr.

Îl bate pe popă pe umeri, prietenește, aerul s-a limpezit.

– Cine bea nu-i porc, părinte. E om.

Și bea.

– Sunteți din Ardeal, va să zică?

– Da.

– Și ce faceți aici?

– La datorie, surăde liniștit, frecându-și încheieturile mâinii.

– Preot ortodox, român transilvan, la Leteorman? La capătul lumii?

Doamne ferii! Și grasul? Cu el ce face? Îl rade?

– Nu știu. Eu primesc numai de ale gurii. Totul rămâne domniei sale.

– Ce osânză prinde ăsta aici!

Bea iar. Aerul se înmiresmează. Căpitanul de la timonă, din cabină, îl amenință cu pumnul.

Romi îl trage pe preot mai la adăpost. Îl întreabă câte ceva. Nu așteaptă răspuns. Îi bea însă rachiul. Un discurs magnific.

– Se cam fură aici, părinte. Că locu-i bogat! Din noiembrie, de când dă frigul, și până în martie, nu mai vine nimeni.

Mai bea o gură, mestecând rachiul ca pe pâine.

– Ce să ne facem, bieții de noi? Din ce amar să trăim altfel? După asta cunoști un om cumsecade... Că fură și se lasă furat... Ce să-i faci?... Aici cine nu face chibeică, pier...

Se oprește, mai ia un gât. Scutură sticla. O privește lung. Rânjește, parc-ar vedea ceva în limpezimea ei.

– Da' nu pierе nimeni, pomuțu' batardoului mămicilor lor! Că-s toți bogați! Așa-s de bogați, de le putrezește banu-n CEC! Pește, au pește! Cine are pește are tot.

În bar, de fum și de lume s-a încropit caterincă. Vocile au mai crescut, ca un vânt gros de toamnă. Zgomot și miros de chef.

– Ihor, vini să-ți arăt uși ce am cumpărat!

Procop poartă în bar, ca pe o geantă, subțioară, o ușă galbenă de lemn prost. Cum o fi ales-o din muntele de lucruri? Se-nvârte beat cu ea. Câine căutându-și coada. Se feresc pahare, se pleacă capete. Afetiței încearcă să-l tragă afară. Tot atât de beat ca și haholul. Un val de la remorcher îi răstoarnă pe amândoi. Procop trage lemnul ca pe o plapumă, până la gât. Ușa se deschide. Ies prin ea. Adică se ridică. Intră. Cad, adică. Gag de film mut. Râd ca proștii. Danilo le toarnă în risipă „Alain Delon“. Beau din pumni, lipăind.

Rotofeiul părinte se adapă hoțeste dintr-o sticlă de coniac, pe care Melaniu i-a adus-o în pas de joc, cu icnete muzicale, ca la nuntă. Baba tot n-are loc. Se-nvârte, un titirez strâmb, pândind un abandon imposibil.

Nimeni nu se uită la nimeni. Zece mese, zece chefuri. Sile bea cu Andrei, cu frate-său Pavlo și cu cumnatu-său Petro. Vorbesc ca toată lumea, de femei, de vânatoare, de pescuit, de lipsuri.

– Te oprești la Doncole, la Maliuc?

– Nu. Iar s-a certat cu nevastă-sa.

Se lasă seara. Încet, ca o momâie care crește. Culoarele, toate culorile lumii, din toate revistele turistice, se intensifică și mai tare. Începe apoi să domine albastrul. Un albastru peștiș, întâi, apoi definitiv. Ochiul nu se împiedică de nimic, peste stof și gheață, decât de culori. De un albastru sigur. O prăbușire monotonă. Cerul se usucă și se strânge ca o fâneță în frig.

– Numai de nu s-ar ridica ceața. Dacă se ridică ceața, aici fundarism ancora, iubite părinte, mormăie Romi. Aici înnoptăm.

E fleșcăit de ger. Și-a schimbat chipiul cu o căciulă urecheată. Șuba marinărească îl înghite ca un pântec de maică.

– O mierlim pe frigul ăsta! Ce să cauți dumneata aici, ce poți dumneata face aici?

Și iar bea. Și-a revenit, l-a trezit băutura. Popa stă cuminte, slăbuț, acum e el sub umărul marinarului. Ochii cojiți de ger au o culoare albicioasă, ca la păsări.

– Nici nu bei, nevastă n-ai... Of, Doamne! Te simt eu, popo, că n-ai venit la chibeică... Cine ar crede? Și ești și bleguț... Păi ăsta-i loc de lupi!

A apărut o armonică și o tobă. S-a încins joc. Barmanul, cu ochii roșii, se ține de perete. Privește batjocoritor, înjură printre dinți și linge whisky. Danilo, Procop și încă vreo doi îl învață pe Afetiței un dans hahol. Trudnic rău, muncești pe vine până cazii. Totul e să nu cazii. Să mori, dar să nu cazii.

Armonica repetă aceeași melodie fără oprire. Disc stricat. Mișcări largi, lente... Ivanca, fî, Ivanca... Opriri și răsuciri complicate, fără grație... Rubașca veșevanca... Târâit voinicesc, izbe care plutesc având numai acoperișul afară. Trunchiuri strâmbe de sălcii în rotire. E dans ucrainean, foarte vechi... Aproape tribal.

Încep să cânte. Pe două voci. Intră și femeile. Tot „pe vechi“. Cântece de acum trei veacuri. Sunt și cântece noi. Cântece din război, că doar câțiva din buncii lor au luptat și pentru Stalin. Ori cântecul și dansul ucrainean... „Brașoveanca“! În total vreo douăzeci de cântece și vreo patru jocuri. O amestecătură. Lumi întâlindu-se. O cultură care se stinge fără geamăt.

– Bă, eu am plan la țuică într-o lună cât are toată Tulcea într-un an, răcnește Melaniu cuiva din magazie.

O escală. Scurtă. Iarna nu se mișcă mai nimeni. Urcă o fată. Singură. Vrea să ia bilet. Afetiței îi șoptește ceva și o împinge de fese, prețaluindu-le, către cabină. Baba se ia după el, mirosind urmă de scaun ori de pat. Afetiței îi trântește rânjind ușa-n nas. Fata și-a scos deja fusta groasă.

Se lasă noaptea. Ferestrele prind flori de gheață. Chiar și la clasa întâi. Turistul se trezește. E greu după beție. Se învelește într-o husă de fotoliu. Îl privește pe ofițerul adormit, apoi se ridică brusc. Coboară la bar. Intră în chef ca într-o pădure înceteșată. Melaniu îi surâde complice. E un „domn“.

– Peste o oră sunt orbi de beți. Da’ să-i vezi cum coboară schela, zici că-s maimuțe.

Turistul îl măsoară rece. Aude și înjurătura mitocănească care va veni după ce se va îndepărta. Cumpără o sticlă de țuică. Se așază la masa din pupa, lângă doi pescari mai în vârstă, ce privesc retrași vânzoleala tinerilor. Tace o vreme, apoi își ia vânt și-i dă drumul. Voce spartă, emoționată.

– Seara bună! Mă cheamă Constant Săndulescu. Sunt student. La istorie. Voi fi, sper, arheolog. Am venit să văd Delta iarna. Vara nu mi-a plăcut. Era prea multă lume. Vreau, visez să fac săpături la Leteorman, să descopăr Peuce. Sunt prieten cu barba Voinea de pe „Maricica“. Și cu Adrian. Beți o țuică cu mine?

Pescarii îl măsoară. Așezat. Ca pe vite. Aștepti să-i deschidă pieptul, ca la cai gura... Să-i vadă sufletul...

– Ce zici că bei mata?

– Țuică.

– Țuică să bem.

Fata iese din cabină. Își netezește părul. Se scutură pe fustă. Îi curge sânge din buză. Blestemă. Se uită prin bar.

Are ochi alungiți, pomeți rotunzi. Petro o cunoaște. Cine n-o cunoaște? E Zumbile. „Vara la Saliut, mă duc să mă fut, iarna-n Leteorman, dorm pentru un an“. Tot n-a plecat din sat? De când a luat coliba lui moș Ghionca, îmbătrânesc femeile de gelozie.

Îl ochește pe Constant. Vine direct, se așază la masă pe locul rămas liber. Nu-i vede pe pescari.

– Domnu’ doctor, tu bați femeile?

CUPRINS

Prefață	7
Glosar sentimental	9
I	14
II	30
III	48
IV	73
V	105
VI	176
VII	187
VIII	202
IX	217
X	228
XI	245